

DWA (6255) *nm*

dw- (6226), gdw- (29); dw- : gdw- *ZapWar* (163 : 29 – *pisarz nr 100*) [*w tym: pisarz nr 100* gdw- : dw- (27 : 2)].

a *jasne*.

N m pers dwa (675), dwaj (32); dwaj *ReszList* 162, 170, 174, *ZapKościar* 1585/55v, 61v [2 r.], *KmitaSpit Cv*, *PowodPr* 28, *CzahTr* L3v; dwa : dwaj *LibMal* (4 : 4; – : 1550/156v, 1553/176v, 1554/189, 190), *Leop* (26 : 1; – : *Matth* 9/27), *BielSpr* (6 : 1; – : 57), *MycPrz* (2 : 1; – : II B4v), *NiemObr* (6 : 3; – : 158, 178 [2 r.]), *GórnRozm* (3 : 1; – : G4), *ActReg* (1 : 6; – : 71, 74, 76, 156, 182; 183), *Phil* (2 : 1; – : C3), *WujNT* (45 : 2; – : *przedm* 26, 33), *SarnStat* (29 : 3; – : 431, 834, 1266); ~ -aj (16), -ąj (3), -(a)j (13); -ąj *MycPrz*, *GórnRozm*; -aj : -ąj *ReszList* (2 : 1). *m an* dwa (34), dwaj (3); dwaj *CzahTr* D4 [2 r.]; dwa : dw(a)j *LibMal* (1 : 1; – : 1545/109). *m subst* dwa (310). *f* dwie (405); -e (71), -(e) (334). *m pers i* łącznie 'dwoje' dwa (4) *Leop Mar* 10/8, *WerKaz* 286, *WujNT* 1.*Cor* 6/16, *SkarKazSej* 690a. *n* dwie (87); -e (10), -(e) (77). *Poza* związkami z rzeczownikiem: dwa (11), dwi(e) (2). \diamond *G m* dwu (384), dwiu (3), dwóch (4), dwuch (3); dwóch *CiekPotrŚredz*?(4v; dwu : dwiu *ZapWar* (19 : 3 [*pisarz nr 100*]); dwu : dwuch *Calep* (11 : 2; – : 130b, 223a), *SkarKazSej* (3 : 1; – : 690a); dwu : dwóch *Paprup* (1 : 1; – : Gv), *SarnStat* (46 : 2; – : 418, 1209); ~ -óch : -och *SarnStat* (1 : 1), -(o)ch (2). *f* dwu (325), dwiu (19), dwuch (2), dwuch (2); dwuch *KochDryas* [A3], *JanNKarOrz* F3v; dwu : dwiu *ZapWar* (88 : 19 [*pisarz nr 100*]); dwu : dwuch *Calep* (3 : 2; – : 762b, [862b]). *n* dwu (75), dwiu (1); dwu : dwiu *ZapWar* (3 : 1 [*pisarz nr 100*]). *Poza* związkami z rzeczownikiem: dwu (1). \diamond *D m* dwiema (102), dwima (1) *RejKup* d4; -ema (29), -ęma (1), -(e)ma (72); -ema : -ęma *MurzNT* (1 : 1). *f* dwiema (23), dwi(e)m (1) *LibLeg* 11/55; ~ -ema (7), -(e)ma (16). *n* dwi(e)ma (1) *SkarŻyw*, dwum *LibLeg* (3) 10/96v, 97, 97v. *m i* łącznie 'dwojgu' dwi(e)ma (1) *SkarKaz* 577a. \diamond *A m pers* dwu (456), dwa (51), dwuch (3), dw(o)ch (1); dwa *RejPs*, *OrzRozm*, *GrzegŚm*, *HistHel*, *SiebRozmyśl*; dwu; dwa *MetrKor* (3 : 1), *LibLeg* (11 : 5), *RejKup* (1 : 1), *KrowObr* (1 : 1), *RejWiz* (2 : 1), *Leop* (11 : 3), *RejFig* (3 : 1), *RejZwierz* (3 : 1), *BibRadz* (6 : 4), *BielKron* (97 : 8), *HistRzym* (10 : 6), *RejPos* (4 : 2), *RejZwierz* (2 : 1), *BielSpr* (2 : 2), *BudBib* (5 : 3), *BudNT* (4 : 2), *ModrzBaz* (1 : 2), *LatHar* (6 : 1), *SarnStat* (44 : 1); dwu : dwuch *StryjKron* (7 : 3; – : 385, 552, 592); dwu : dw(o)ch *Paprup* (2 : 1; – : K2v). *m an* dwa (74), dwu (51) dwiu (2), dwuch (1); dwa *BierEz*, *LudWieś* (2), *RejFig*, *RejZwierz* (2), *RejPos* (8), *BielSat* (3), *BielRozm* (3); dwu *MiechGlab*, *GliczKsiąż*, *UstPraw* (4), *GórnDworz*, *BielSpr* (2), *CzechRozm* (3), *SkarŻyw* (2), *StryjKron* (2), *KochMRot*, *KochAp*; dwa : dwu *LibLeg* (20 : 1), *LibMal* (4 : 18), *Leop* (4 : 1), *BibRadz* (8 : 3), *BielKron* (6 : 4), *Mącz* (1 : 2), *BudBib* (5 : 1), *HistHel* (1 : 1), *SarnStat* (5 : 1); dwa : dwiu *ZapWar* (1 : 2 [*pisarz nr 100*]); dwu : dwuch *CzahTr* (1 : 1; – : E2). *m subst* dwa (883). *f* dwie (1064), dzwi(e) [*pseudorus.*] (1), dwu (1); dwi(e) : dzwi(e) *GórnDworz* (25 : 1; – : Pv); dwie : dwu *KochFr* (2 : 1; – : 53); ~ -e (199), -(e) (865). *n* dwie (263); ~ -e (21), -(e) (242). *Poza* związkami z rzeczownikiem: dwa (1). \diamond *I m* dwiema (220); -ema (40), -ęma (2), -éma (1), -(e)ma (177); -ęma *MurzNT*, *MurszOrt*; -ema : -éma *OpecŻyw* (4 : 1). *f* dwiema (144), dwoma (3); -oma *OrzRozm* R4, *KochJez* B3v; -ema : -oma *ZapWar* (3 : 1; – : 1527/2349); ~ -e- (20), -é- (1) *OrzJan*, -(e)- (123); -o- (1), -(o)- (2). *n* dwiema (56); -ema (2), -ęma (1), -(e)ma (53); -ema : -ęma *JanNKarGórn* (2 : 1). \diamond *L m* dwu (233), dwuch (1) *OrzQuin* K4v, dwa (1) *FalZioł* I 10d. *f* dwu

(150), dwiu (1), dwa (1); dwa *ActReg* 124; dwu : dwiu *ZapWar* (1 : [pisarz nr 100]). n dwu (78). ◇
Dubium: L n dwou (1) *SeklKat* Nv [być może L sg n dwoju od DWO]].

Składnia orzeczenia: dwa (kto, co, kogo, czego) są, byli, były (1077); dwa (kto, co, kogo, czego) jest, było (32) [w tym: w składni zgody liczebnika z wyrazem oznaczającym przedmiot liczony (20) (przy czym 15 r. w zdaniach z przydawką w G pl lub sg), w składni rzędu (11), przy elipsie wyrazu oznaczającego przedmiot liczony (1)]; dwa (kto, co, kogo, czego) jest, było *ZapWar*, *Diar*; dwa (kto, co, kogo, czego) są, byli, były : dwa (kto, co, kogo, czego) jest, było *FalZioł* (21 : 1), *MurzNT* (4 : 1), *KromRozm II* (3 : 1), *KromRozm III* (4 : 1), *GliczKsiąż* (4 : 1), *UstPraw* (6 : 1), *BibRadz* (34 : 1), *BielKron* (153 : 10), *SarnUzn* (10 : 2), *SienLek* (13 : 1), *LeovPrzep* (5 : 1), *BielSpr* (9 : 2), *CzechRozm* (21 : 2), *PapPrPan* (8 : 1), *SkarŻyw* (31 : 1), *StryjKron* (13 : 1), *WysKaz* (6 : 1), *KmitaSpit* (1 : 1).

Składnia zgody lub rzędu liczebnika z wyrazem oznaczającym przedmiot liczony (z rzeczownikiem, a w razie jego braku z zaimkiem, przymiotnikiem i in.) dla poszczególnych przypadków: w składni zgody w du: N (339) [przy formach dwa i dwie], G (146) [przy dw(i)u], D (9) [przy dwi(e)ma], A (1345) [przy dw(i)u, dwa i dwie], I (123), L (112) [przy dwu i dwou [!]]; w pl: N (764), G (564), D (93), A (862), I (243), L (216); w du a. pl (z rzeczownikiem rodzaju męskiego i żeńskiego zakończonym na spółgłoskę miękką): N (99), A (247); w sg: G (1) *PatKaz III* 108 (czterdzieści i ze dwu pokolenia), I (3) *BielKron* 72v (dwie śmiertcią), *OrzRozm R4*, *SkarŻyw* 472 (z dwiema a. dwoma bracią); ◇ w składni rzędu w G pl: N (35) [przy dwa i dwie], D (2) [przy dwi(e)ma], A (30) [przy dwa i dwie], I (6) [przy dwiema], L (71) [przy dw(i)u]; ◇ w składni zgody lub rzędu: G (6) (dwi(ch) braciej), D (6) (dwie braciej), A (6) (dwi braci(e)i), I (1) (z dwudziestą dwiema braciej). Uwaga: Przymiotnik przy rzeczowniku w du występuje zwykle w pl, wyjątkowo w du: *March*¹ A3; jeden raz przy rzeczowniku w pl stoi przymiotnik w du: *GrzepGeom* E.

Sł stp, Cn notuje, *Linde XVI – XIX w.*

Liczebnik główny; duo *Murm*, *Mymer*¹, *Mącz*, *Calep*, Cn; binus *Mącz*, *Calep*, Cn; *geminus*, *geminatus*, *gemellus* Cn (6255) : Duo duae, duo, Czwee Dwá *Murm* 199; *Mymer*¹ 42v; Duo, ae, o, Dwá/ dwie, dwoye. *Mącz* 97d, 97d; *Calep* 344b.

W połączeniu z rzeczownikiem, zaimkiem, przymiotnikiem i in. wyrazami oznaczającymi przedmiot liczony (5153):

W składni zgody w du (1941): *anym mv zadal dw Ranu krwaw wglowa ZapWar 1521 nr 2270*; *yakosch my nyepzislis splugem maiancz dviv volv vnyem ZapWar 1542 nr 2450, 1528 nr 2420 [2 r.]*, 2421, 2465, 2468 (109); *MetrKor* 34/134, 135, 135v, 37/4, 40/812 (33); *Dobrzeciem rozładził między dwiema íwowlonymá niewiáftomá March*¹ A3; *Po dwu gołębiu ná dzień iadł BierEz N*, A2, Bv, E [3 r.], Ev, F, Mv, M2, Q3; *OpecŻyw* 11v, 28, 46v, 52v, 67 (20); *A tak iedno fama dwa do miafta przifzli ForCnR C4v, Cv; PatKaz III 153v; Murm 7; HistJóz D3v, D4; TarDuch B2, B3v, B7, B7v; Wezmi íklenicę wktoreyby było dwie kwarcie FalZioł II 18v; tak wiele czo dwa złotha zaważą FalZioł III 3c; pothym rozpuć [...] ímołę we dwu funtu oliwy FalZioł V 114v, I 3c, 5a, 6c, 7b, 10d (157); BielŻyw 47, 164; GlabGad A4v, B3v, B4v, Cv [2 r.], F3 (9); MiechGlab ktv, *2, 17, 25, 32 (12); KłosAlg A3v [6 r.]; March³ V8; *LibLeg* 6/116v, 117v, 118, 118v, 7/33 (25); *WróbŻółt* oo; *yfch thak dwoye nyedzieli íprawyla kolacziyá LibMal 1552/172, 1543/68v [3 r.]*,*

72v, 73 [3 r.], 76v, 1544/80 (148); *RejRozpr* B2; *LudWieś* A2v [6 r.], A3 [5 r.]; *SeklWyzn* a4, G; Wtym dwou [!] przykazaniu/ dziewiatym y dziełiatim/ vkazuje pan Bog rofność przikazania fwego od przikazania luczkiego *SeklKat* Nv, Kv; *RejKup* c7v, i3v, k7v, ee6; *HistAl* A3, Cv, E3v, Iv, K8, L3v, M3v; *MurzHist* A3v; *MurzNT* *Matth* 14/17, 19, 18/8, 9, *Mar* 9/42 (10); *KromRozm II* d3v; Bo drugim ktorzy sye też z temá dwymá nye zgadzáli/ yuż precz kazano *KromRozm III* C2; *Diar* 41, 62, 79, 80; *BielKom* A4v, F7v; *GliczKsiąż* H8v, 18v, M3 [3 r.], M3v; *LubPs* S6v; *GroicPorz* a2v, iv, k2, k4v, 1 (18); pan Bog tżłowieká wřelkiego řtworzył ze dwu rzetzu *KrowObr* 116, 21, 76v [2 r.], 137, 146, 173 (35); *RejWiz* 27, 108v, 113, 121, 121v (11); *Leop Gen* 22/3, 26/34, 41/50, *Ex* 25/23, 30/4 (23); Skop zá dwa grořzá. *UstPraw* D2v, Av, Bv, G, C2, D2v (34); *KochZuz* A2, A2v; *RejFig* Bbv; *RejZwierz* 49v, 91v, 102, 118, 133v; Dwie řcierczę złote *WyprKr* 107, 6, 6v [2 r.], 7, 7v, 8 [2 r.] (30); *BibRadz I* *4, 2. *Gen* 4/19, 19/8, 15 (49); *Goski* A13; *OrzRozm* G2v; Był ná řtolcu Papielkim dwie lecie/ mieřięcy ořm. *BielKron* 162; tám też lećie bywa tylko dwie godzinie nocy. *BielKron* 433, 3, 3v [2 r.], 12, 12v, 13 (298); *GrzegRóżn* B3, K2v; *KwiatKsiąż* F2, H4; Gořćynne potowárzyřenie miedzy dwimá opcęma *Mącz* 159a, 5c, 8b, 11a, 17c, 23a (73); *OrzQuin* E3v, P4v; *SarnUzn* B3v, Dv, E6, E6v, F8v (8); *SienLek* 6, 7v, 10v, 16, 23 (33); *LeovPrzep* D2v, E, Ev; *LeovPrzepSamb* b4v; *RejAp* 59v, 89v, 90v, 103v, 104 [2 r.] (11); Ia pák wizu v ciebie nie dzwie hołowie/ ále odnu/ dá dobru. *GórnDworz* Pv, Fv, F7 [2 r.], M2v, N5, P (16); iř dwimá kątomá prořtymi przenoři kąty Kliná iednéř°. *GrzepGeom* E3v, C3v [2 r.], D, Dv, E, E3v (32); widzác dwa młodźieńcá wdátne y obyczáyne *HistRzym* 130v, 15v, 22v, 49v [5 r.], 50 [2 r.], 51 [3 r.] (30); Ty dwa wroblá wřafnie nam figuruiá dwa zakony nářze *RejPos* 47, 44v, 47 [2 r.], 56, 80v, 81 (28); *BialKat* a4; *BielSat* B4, C, L4 [2 r.]; *KwiatOpis* C3v, C4; thedyby pewnie dwie duřzy muřiał mieć człowiek *Grzegřm* 21; *HistLan* A3, C, D; *RejZwierc* 27v, 39, 64v, 88v [2 r.], 107 (23); *BielSpr* 4, 12v, 32, 33, 39v (10); *WujJudConf* 254v; *RejPosWstaw* [143²]; *BudBib Gen* 1/16, 22/3, *Ex* 12/7, 30/2, *Deut* 17/6 (32); *HistHel* B2, B4v [2 r.], Cv; *MycPrz II* C2v; *Strum* B3v [3 r.], B4v, C2v, C3v, D [2 r.] (25); *WierKróc* A3; *BialKaz* 14v; *BudNT przedm* b6, *Matth* 14/17, 19, *Mar* 14/13, *Luc* 12/6 (11); *CzechRozm* 62, 136v [2 r.], 138v [3 r.], 139 [2 r.], 153v [2 r.] (13); *PaprpPan* C2v, K; *ModrzBaz* 21, 24v [2 r.], 30, 52, 94 (9); *SkarJedn* A8v, 57, 194, 239, 240 (11); Owoř mamy dwie řłońcy *KochOdpr* Dv [2 r.]; *Oczko* 4, 33v, [43]v; *Skarřyw* A5v, 21, 30 [2 r.], 70, 76 (36); *ZapKořcier* 1580/5 [4 r.], 6v, 13, 1582/45v, 1583/37 (18); *StryjKron* 210, 308, 315, 345, 416 [2 r.] (16); *CzechEp* 69, 70, 188, 190 [2 r.], 235 (18); Wypráwiłeř/ Hetmánie/ dwu řwiádomych řzpiegu *KochJez* B3; gđzie miedzy dwomá řwięty Preczyřtęty Cęrkiew řwięci sye rzekomá *KochJez* B3v, B3 [3 r.], B3v; *NiemObr* 12, 47, 62, 100, 111 [2 r.] (14); *KochFr* 35, 53 [2 r.]; *KochPhaen* 11, 12, 16; *KochSz* A2v, A3 [2 r.]; Dwa koniá w wořie idá *KochMRot* C, B4v; *ReszPrz* 99 [2 r.]; *ReszList* 180 [3 r.]; *WerGořc* 225; *BielSen* 10 [2 r.]; *BielSjem* 27; *KochPieř* 13; *KochSob* 68; *PudřFr* 8, 56, 69, 78, 79; Mierząc řukno wyćiága/ zginá go dwa łokćiá. *BielRozm* 14, 3, 15; *GórnRozm* Cv, C3v [2 r.], C4, D3v, D4 [2 r.] (18); *KochProp* 9 [2 r.], 10; *PaprpUp* F; *ActReg* 11, 44 [2 r.], 45, 46, 51 (15); *Calep* 130b, 131b, 132a, 232a, 239b, 323a; *GostGosp* 40, 56, 66 [2 r.], 88, 90 [3 r.] (15); *GórnTroas* 42; *KochCn* B4v; *KochAp* 6, 10; *WyprPl* B, C2v; *LatHar* 706 marg; *KořakSzczęřl* Cv; *WujNT przedm* 6, 13, *Matth* 14/19, *Mar* 6/38, *Luc* 3/11 (41); *WysKaz* 4, 22; *JanNKar* E2, E3, Fv [2 r.], F4; *JanNKar* F3 [2 r.], Gv; *SarnStat* 29, 30, 31, 52, 63 [2 r.] (160);

PowodPr 42, 55; *SkarKaz* 81b, 121a, 578a [3 r.], *Oooo2a*; *VotSzl* E; *CzahTr* A3v, K4; *SkarKazSej* 669b, 707b; *KlonWor* 4. Cf »mówić między nama dwierną«, »być [nad kogo] na dwa palca«, »podnieść dwa palca«, »spuścić dwa palca na doł«.

W pl [Tu zamieszczono połączenia liczebnika z wszystkimi rzeczownikami twarodematowymi zakończonymi w *N-A pl* na *-y (-i)*] (2713): zynemy gdviema ziemyany *ZapWar* 1528 nr 2467; anym lupv oth nyey wziad dviv kop pienyądzi *ZapWar* 1540 nr 2498; dostalo ssię wthem ogrodzie Zbythkv Panu Synowczowi dwa pręnthi. *ZapWar* 1553 nr 2685, 1502 nr 1937, 1503 nr 1928, 1929, 1504 nr 2019 [2 r.], 1512 nr 1902, 1523 nr 2326 (69); *ZapMaz* III T 1/165, III G 1/113v; *March*¹ A3v; Oto dwa woły ktore mam *BierEz* M, A2v, Bv, B2v, I4v, R; *OpecŻyw* 26, 29, 38, 41, 113v (11); *OpecŻywSandR* nlb 5v; *ForCnR* A3v; *MetrKor* 40/821, 59/76v; *PatKaz* II 61; *PatKaz* III 95, 112, 131, 153v, 154; *Murm* 6, 9, 10 [2 r.], 13; *HistJóz* C, C3v; *BartBydż* 18b [2 r.]; *TarDuch* B6v, C, C8; Też wezmi [...] borati/ Fenigreci/ po dwu vncijach *FalZioł* V 33, I 6c, II 21d [2 r.], III 13a, IV 38d, V 44 [3 r.] (125); *BielŻyw* 2, 14, 15 [2 r.], 59, 113 (10); *GlabGad* C, C4, Dv, D6, D6v (10); *MiechGlab* **5, 5, 10, 25, 40 (14); *KłosAlg* A2 [3 r.], A2v, F2v, F3v; abi thim dwm panłtwam walżym zadney łzkodj niebilo *LibLeg* 10/96v; a ta nałcha zyemia moldawłka bila tim ziemiam vengierskŕiey y polłkiey wrota y klvcz y nietilo tim dwiem Ziemiam *LibLeg* 11/55, 6/55, 7/99, 8/161, 9/52v, 54 (36); *RejPs* 155; *ComCrac* 18; bili [ukradzione konie] dway łziwy a yeden Byalawy *LibMal* 1545/109, 1543/67, 68v, 69, 69v [2 r.], 70 (71); *SekiWyzn* a3, Ev; *RejJóz* D6, E6v; *SeklKat* G4v, M4, Y4v; *RejKup* c6v, g4, t6v, ee5; *HistAl* F, F7v, 12, L3v, M3v, N4; *KromRozm* I Gv [2 r.], 12; *MurzHist* Iv, T4v; A to ifz tełz zonęmi dwięma i ktęmu zbifkupem/ włzyłtkę żydowską zięmię łprawowali i ładźili *MurzNT* 173v, *Matth* 2/16, 10/10, *Luc* 9/30, 32, 18/10 (15); *KromRozm* II dv, d4, o3v, r, r4v; *KromRozm* III B7v, C2v, C3, C5, C5v [2 r.] (13); *Diar* 78, 92; *BielKom* nlb 5; przywioldł przed nie dwu piełkow rozno wychowaných *GliczKsiąż* A3v, D, G2, H7, H8v, M3 (12); A iako fie tełz ty dwa kołcioły łprawuia/ tu každy obaczy ná oko *LubPs* Gv, O3, O6, P2v, V5v, V6v, Y2; *GroicPorz* b, d3, g4, h2v, 1 [2 r.] (28); *KrowObr* 27v, 33v, 37v, 49v, 57 (30); *RejWiz* 26v, 27, 27v, 31v, 36 (16); iako był zbudował Sálomon dwa domy [duas domos] *Leop* 3.Reg 9/10, *Ex* 2/13, 25/18, *Lev* 8/2, *Num* 6/10, *Ez* 37/22 (62); *UstPraw* Bv, D3, E2, F [2 r.], G [2 r.] (12); á ci fie dwa s kątá gdzyeł wyrwáli *KochZuz* A3; *LeszczRzecz* A3 [2 r.]; *RejFig* Cc5, Cc6v [2 r.], Cc7, Cc8v, Ddv [2 r.] (11); *RejZwierz* 15v, 27v, 28v, 90v, 117v (12); *WyprKr* 3v, 4, 5v [2 r.], 7 [2 r.], 11 (29); A Amán y ia ieltechmy dwa łmokowie [duo dracones] *BibRadz* *Esth* 10/7, I *4, *Gen* 1/16, 26, *Lev* 23/19, *Ier* 52/7 (84); *Goski* A12; *OrzRozm* D3, E2, P4v, Q2v; połóżywłzy ręce ná rámionach v dwu pánien *BielKron* 127; pálca iego nie mogli dwa chłopi obiáć. *BielKron* 269v; kthorych [Hiszpanów] ielłcze było dwa okręty *BielKron* 3, 3v [2 r.], 12, 12v, 17 (276); gdy dwu Bogow być powiedáia *GrzegRóżn* B3v, B2, B3 [2 r.], B4 [2 r.], C, C2v (20); *KochZg* A3; *KwiatKsiąż* F4v, Nv; Dicrotum [...] Latine biremis, Lódź o dwu rzádziech wiółł. *Mącz* 87d, 17c [3 r.], 25a [4 r.], 25b [3 r.], 40c, 52a (60); ták tełz ludźie w tych Kołłcieléch dwoch między łobá róznych miełłzkáiac [...] nie łá łobie wierni áni žyczliwi *OrzQuin* K4v, I, K4v, O3, V3v; *Prot* D, D3, E; *SarnUzn* B2, B3v, C7 [4 r.], D2v, E6 (15); *SienLek* 46, 57v, 64, 69v [2 r.], 76 (35); *LeovPrzep* B3, C4, D3, Ev, E2v, H4v; *RejAp* 19, 89v [2 r.], 90, 90v [3 r.], 91 (36); *GórnDworz* F6, F7, G5, H8v, O6v (41); Káżda tedy Figurá z prołtych linii będąca dwiemá kątámi prołtemá więceý ma niź

tá co ielt przed nią nablížłza. *GrzepGeom* E, C2v, C3 [4 r.], C3v, C4 [2 r.], D (119); Dwa człowieki ktorzj mu ná drodze zábieżą/ [...] ieltćci boiażń Boża/ y boiażń piekielna *HistRzym* 66; á wzięwłzy łwe dwa łyny z łobą łzedł *HistRzym* 129, 14, 22v, 44v, 46v, 49v (34); *RejPos* A4v, 1, 25v, 44v, 45 (72); *RejPosWiecz*² 93v; *BiałKat* b2v, 103v, 133v; *BielSat* B3, C2v, C4v, L4v, Nv; *KwiatOpis* A4v, C3, C3v, D; *GrzegŚm* A3, 19, 33, 56, 65; *HistLan* A3v, B4; *KuczbKat* 59, 60 marg, 100, 150, 165, 405; prze dwu łpornych chćiwość/ Krew łac niewinną co zá łprawiedliwość. *RejZwierc* 228v, B4v, 21v, 22v, 31 [2 r.], 32v (53); *BielSpr* 10, 11, 12, 17v, 25 (21); A Hektor dwu sług pošłł *KochMon* 23, 30; *WujJud* 28, 178v, 185v [2 r.], 226, 257v (10); *WujJudConf* 74, 156, 159, 185v; *KochList nlb* 1v [2 r.]; *RejPosWstaw* [21²] [2 r.], 22, [143³], [143³]v, [143⁴]v [2 r.]; *BudBib* b2v, ev, *Gen* 25/23, *Ex* 25/12 [2 r.], *Lev* 14/10 (60); *HistHel* B3, B4, C4v; *MycPrz* I B3v [2 r.], II B4v, C2 [2 r.]; *Strum* B2v, B3 [3 r.], C, F2v, F3 (11); *BiałKaz* D3v, G3v, H3; *BudNT* b4 [2 r.], C, c4v, *Matth* 2/16, *Act* 12/6 [2 r.] (16); *StryjWjaz* B4v, C3v [2 r.], C4v [2 r.]; *CzechRozm* 8, 12v [2 r.], 20, 29 [2 r.], 36v (77); *PapPan* E, E2, F3, H4v, K [2 r.] (11); *ModrzBaz* 4, 18, 24v [2 r.], 32v, 34v (30); *ModrzBazBud* ¶6v; *SkarJedn* 57 [6 r.], 60 [4 r.], 65, 90 [3 r.], 93 (34); A Tenwi dwóch ochotna Rdziná nie wydawa *KochDryas* [A3]; bo dwa łyropy/porámkowy/ y odwieczorny/ trzy kielifzki czynią *Oczko* 20, 20v, 21, 22, 24v, 32, 32v, 38; *KochPs* 160; *SkarŻyw* A3v, A5 [2 r.], 16, 30, 31 (105); Prziłli przet prawo názyę dway braczya rodzeny *ZapKości* 1585/61v, 1579/2v, 1580/5v, 6v, 12, 1585/55v (13); *MWilkHist* A2, D2, G3v, G4v, H2v [2 r.], I, K; wnet Pánowie przedniełzy Litewłcy [...] wypráwili z pošrozdu łiebie dwuch Kieizgáłow Panow Zmodźkich *StryjKron* 592, 6, 16 [2 r.], 130, 170 [2 r.], 180 [3 r.] (58); *CzechEp* 38, 47, 69, 101, 139 (54); gdy przez niemáły czás/ dwáy Papieźowie bywáli *NiemObr* 178, 17, 25, 29, 38, 47 [3 r.] (23); Y dwu łynu/ iáko dwu źrzenic/ oplákawłzy *KochFr* 53, 132; *KochPhaen* 2, 9, 17, 18 [2 r.], 20; *KochSz* A2, A2v, A4 [2 r.]; *KochWz* 137; *ReszPrz* 55 [2 r.], 59 [2 r.], 99, 101, 112; *ReszList* 162, 170, 180; *WerGość* 203, 247; *BielSen* 10; *BielSjem* 28; *KochPam* 85; *KochPieś* 13; *PudłFr* 79; *ArtKanc* G14, M2v; Trzebá pošłłac iednemu dwa łednochodniki *BielRozm* 23, 1, 2, 12, 18; *GórnRozm* A2 [2 r.], A4v, B3v, C3, D2 (12); *KochProp* 9, 14, 15; [Król Węgrzyn] naddwoch pošłkarbiow w Polłtze y trzeciego w wielkiem Xieltwie Litewłkiem/ miał tzwartego wegrzina Wiefijelina *PapUp* K2v, B2, C3v, F2 [3 r.], H2, H2v, I3v; *ZawJeft* 3, 25; *ActReg* 4, 4v, 11, 21, 22 (32); *Calep* 36b, 64a, 130b [4 r.], 131a [7 r.], b [3 r.] (51); *GostGosp* 40, 42, 52, 56, 106 (9); *GrochKal* 4; *Phil* C3 [2 r.], E3, F, K, M4, P [2 r.], Q4 [2 r.]; *KochCn* B3v; *KochCz* A4, A4v [2 r.], Bv., B2; *GrabowSet* B3, K, S; *KochAp* 12 [2 r.]; *KochFrag* 43; *KochFragJan* 3; *OrzJan* 78, 92; *WyprPl* C3; *LatHar* +2 [2 r.], 56, 121, 194, 219 (29); *KołakCath* A4 [3 r.]; *WujNT przedm* 1, 2, 15, 24, 26 [2 r.] (134); *WysKaz* 4, 19, 32 [2 r.], 33, 35 [2 r.], 39; *JanNKar* A4v, E2; *JanNKarKoch* Ev; *JanNKarOrz* F3v; *SarnStat* *8, 6 [2 r.], 56, 128, 132 [2 r.] (156); *SiebRozmyśl* H4; *WitosłLut* A2; *KlonKr wstęp* A4; Spráwowáli dwáy wodze wołfko z káždery łtrony *KmitaSpit* Cv; *PowodPr* 13 [2 r.], 28 [2 r.], 47, 54 [2 r.], 60, 75, 77; Tym tylo dwiemá [P. Jezusowi i Matce Bożej] żadnego pošwięćenia w żywoćie áni w národzeniu nie było potrzebá. *SkarKaz* 577a, kt,) (2, 4b [2 r.], 41b, 79b (18); *VotSzl* Cv, D4v; *CiekPotr* A3, B4v, 31, 40, 47 (12); *CiekPotrŚredz*)?(4v; ielzcze drugich dwu k łobie przywołáią *CzahTr* L3v, D3v, D4 [2 r.], E2, E2v, L3v [2 r.]; *GosłCast* 50, 75; *SkarKazSej* 662a, 689a, 690b [2 r.], 694b, 697b; *KlonFlis* G4; *SapEpit* A2v; *KlonWor* 32; *ZbyłPrzyg* ktv. Cf »tram pošłżony obiema końcy na dwu sochach«.

*W du a. pl (340): ZapWar 1508 nr 2040, 1548 nr 2668; Dwie myłzy były się zetkały BierEz M3v, E4; Dwie rzeczy italy fie dzis OpecŻyw 21v, 50v, 67, 108v, 144; MetrKor 40/810, 811, 61/224; FalZioł I 2b, 9d, 47b, IV 1d, 3c (20); BielŻyw 16, 81; GlabGad F4, M; WróbŻołt Bv, 61/12; LudWieś A2v, A3; SeklWyzn ktv, 3v; RejJóz F6, G4v; LibMal 1546/111, 1550/152v, 1553/177v, 1554/188; SeklKat D3, E4, S; KromRozm I B4v; MurzNT Ioann 4/40; KromRozm III B8, B8v; Diar 25, 31, 65, 93, 95; GliczKsiąż Qv; LubPs A4, dd5 [2 r.], ee3; GroicPorz p4 [2 r.]; KrowObr 63v, 73v, 237; RejWiz 52v; Leop 4.Reg 11/7; ktorey winy ma lię nam doftać dwie częłci UstPraw A2, D3v, F3v [2 r.]; RejFig Ee3; RejZwierz 27, 137; BibRadz I 9, Lev 23/13, Num 15/6, Job 20/2, Eccli 26/32, 33/15, Luc 5/2, II 141; OrzRozm A3v, D2, D3v, F2v, G4, S3v, Tv [2 r.]; było theż Włochow dwie chorągwi BielKron 315, 4, 14, 31, 62, 160v (33); Mqcz 7d, 19b, 24d [2 r.], 25b [3 r.], 28a (22); SarnUzn B5v, D3, E5, G7v; SienLek 23v, 56, 57, 67, 67v (20); GórnDworz Ccv, Gg8v, Hh3v [2 r.]; GrzepGeom D3v, D4, E4, F, F3 (9); HistRzym 104v; á nápełnili dwie łodzi RejPos 173v, 19, 38v, 39, 40v, 85v (11); RejPosWiecz² 90v; BiałKat 136 [2 r.], 376; KuczbKat 40, 70 [2 r.], 150, 220; RejZwierz 31, 66v, 75v, 129v, Aaa; WujJud 159; WujJudConf 67; RejPosWstaw [21²], [143³], [143³]v; BudBib b2, 2.Reg 1/1, Esth 9/27, Cant 4/5, Ier 2/13; Strum I3, O3v; CzechRozm 6, 7v, 99 [2 r.], 103, 220, 253v, **2; ModrzBaz 2v, 75 [2 r.], 104; SkarJedn 43, 47, 313, 316; Oczko A2; całe dwa dni y dwie nocy w tymże trwałá. SkarŻyw 583, 75, 257, 268, 301, 341 (12); ZapKościer 1580/14 [2 r.], 1582/40v, 1588/77; StryjKron 442, 452 [2 r.], 522; CzechEp 126, 178, 235, 291, 293 (10); NiemObr 59; KochFr 111; KochSz A4v; WerGośc 264; KochPieś 32; GórnRozm A2v, G; ActReg 10, 78, 106, 140, 185; Calep 131a, b, 321a, 325b; GostGosp 42, 86; GórnTroas 33; KochCn B3; OrzJan 15, 28, 45, 92; LatHar +2, + + +v, 111 [2 r.], 375, 688; WujNT przedm 1, Luc 5/2, s. 211, 306 [2 r.], Ioann 4/40 (10); WysKaz 22, 44; SarnStat 139, 271, 281, 287, 366 (12); SkarKaz 156a [2 r.], 315b, 352a [2 r.], 384a, 581a, Oooo2c, d; CiekPotr 89; SkarKazSej 667b, 696a [2 r.]; KlonWor 4.*

W sg (3): A to tu przed tobą ze dwomá brácią/ [...] łtoię OrzRozm R4; zábiwłzy go wrzucili w doł y námiotháli nań kámienia/ áby dwiemá śmiercią zginął. BielKron 72v; SkarŻyw 472.

W składni rzqdu w G pl (138): MetrKor 26/62v, 40/822, 59/273v, 278v, 279, 280; BierEz 12; anym mv skody vegdvyy Cop huczynyl ZapWar 1528 nr 2422, 1518 nr 2209; HistJóz B; FalZioł I 92a, III 35c, IV 58b, V 27v, 95, 97; wzyely Cerwołłowy pacholka y panczerzi dwa LibLeg 11/99v, 11/94, 99 [3 r.], 99v [3 r.], 100 [2 r.]; a dwye grzywyen pyekarcze [...] poziczela LibMal 1552/168, 1545/102, 1547/131v, 1550/156; RejJóz H2; Niemas czy tu iedno dwa naz. RejKup Iv; MurzNT 174; KromRozm III A5; GliczKsiąż I8v, L2; GroicPorz k2, r; Leop 3.Reg 3/18, Ier 28/10; UstPraw A3v, A4, E4v; czterí łtuky po dwu perel WyprKr 6, 12, 16, 18, 53v, 90, 113, 119v [3 r.]; dwiemá łokiet dłuźlze były niż ony Cherubiny háftowáne BibRadz I 46, Gen 7/2, 11/10, I 46, 2.Reg 13/23, 1.Mach 1/30, Matth 28/2; Dwa fie ich náyduie Micheałzow Prorokow BielKron 92v; przyłzli Połłow dwa ieden zá drugim BielKron 383v, 16v, 69v, 94v, 103, 143v (15), 25b, 88a, c, 249d; że by było dwa łtworzycielow SarnUzn C6, E6v, H4; SienLek Vv; LeovPrzep C4v, II4v [2 r.]; tedy łye to tu náyduie w tych dwu Klinów GrzepGeom G2; kthorych [łódek] dwie łtaly RejPos 174, 144; RejZwierz 64v; Záś dnia łiodmego [ofiarujecie] ćielcow łiedm/ báránow (łtarych) dwa BudBib Num 29/32, Gen 41/1, 1.Mach 1/30, 2.Mach 10/3; Strum C3v, D; CzechRozm 189v; Dwa łię Arcybiskupow połwarzą

SkarJedn 60; *Oczko* 4 [2 r.], 31v, 35; ná łzczerey pułtyni łam ieden/ łtrawił záś lat dwie. *SkarŻyw* 86, 58, 201; *MWilkHist* A3; *StryjKron* 532; *BielSen* 10, 12; *GórnRozm* H4; *ActReg* 15, 80, 124; *GostGosp* 86; *GostGospPon* 170; *WujNT Mar* 14/1, *Luc* 9/3; *WysKaz* 29; *JanNKar* F3v; Z powiatu Włodzimirłkiego [*mają obrac*] ofób dwie *SarnStat* 867, 29, 394, 531 [2 r.], 867 [3 r.], 892 [2 r.] (17); *KlonKr* F4v; *CzahTr* C.

W składni zgody albo rządu (18): oznaymił to dwiemá bráćiey łwey [*duobus fratribus suis*] ná dworze. *BibRadz Gen* 9/22; *BielKron* 379v, 431; mieli [*to*] zá złe onym dwiemá bráćiey. *RejPos* 312; *KochMon* 25; *CzechRozm* 151; *SkarŻyw* 253, 517, 565, 566 *żp*; *KochFr* 132; *GórnRozm* D2; *Patrelis* – włafnołcz dziczi [!] dwuch bracziei. *Calep* 762b, 762b; *Phil* C3; vyżrzał drugich dwu bráćiy [*alios duos fratres*] *WujNT Matth* 4/21, *Matth* 4/18; *SarnStat* 86. *Cf Zestawienia liczebnikowe*.

Z elipsą wyrazu oznaczającego przedmiot liczony, jego skróttem lub wyrazem nieodmiennym (837): *ZapWar* 1508 nr 1991, 1520 nr 2248, 1548 nr 2667, 1549 nr 2657; *BierEz* B, C2v, E4v, I4, I4v, K4v; *OpecŻyw* 40v; *WKxyązv* od *wozv* po dwu gr łzerokych czła Bvłkiego łfoly łtho. *MetrKor* 57/116, 57/114v, 115 [2 r.], 116v [2 r.], 118 [2 r.], 118v [3 r.] (21); *FalZioł* I 11c, 86c, II 2a, 19c, V 35v (28); *BielŻyw* 54, 116, 159, 169; *GlabGad* A2v, D3v, G8, K7; *BierRozm* 26; *KłosAlg* F2v [2 r.], G3v [3 r.], G4 [3 r.], G4v; *WróbŻołt* aa4; *LibLeg* 10/92, 11/43v, 85v; *LibMal* 1543/70, 1544/92v, 1545/95, 102, 1547/134v (10); *RejRozpr* C2; *RejJóz* C5, E2v, I8v; *SeklKat* X, Yv; *RejKup* d4, r8, t2v, v5 [2 r.]; *HistAl* M2v; *KromRozm I* A2, A3v, E, F3v, Nv; *KromRozm II* ev [2 r.], 1, m2v, q2; *KromRozm III* B6v, G3v, 13, K4, M6; *Diar* 24, 28, 72, 80, 90; musi czás niemáły ná tem łtrawił/ nye rok nye dwa nye trzy *GliczKsiąż* M8v, F2v, H5v, Iv, I5v, I8v, K4, N [2 r.]; *LubPs* gg5; *GroicPorz* b4, g4, h3v, mv, p2v, (11); *KrowObr* B2v, 10v, 127, 182v *margin*, 210 (8); *RejWiz* 25 [3 r.], 33v, 43, 57, 74, 82v, 182; *Leop* *A3v, *Num* 11/19, 4.Reg 7/16, *Eccle* 4/9, 11, 12 (16); będyem dáwac Commiłfarze dwu z korony á dwu z Kłiełtwá *UstPraw* K3, A4v, C2 [2 r.], E4, F, Fv (11); *RejFig* Aa3v [3 r.], Aa4 [2 r.], Bb6, Bb6v [2 r.], Cc2 (18); *RejZwierz* 12 [2 r.], 35v, 57v, 102v; *WyprKr* 106v, 108v; *BibRadz Num* 11/19, *Is* 6/2 [3 r.], *Ier* 3/14, *Matth* 5/41, 25/17 (14); *OrzRozm* Q2; *BielKron* 9, 22 [2 r.], 34v, 40, 41 (50); *GrzegRóżn* K4v [2 r.], M3; A Rzym/ [...] Vpadł prze dwu niezgody *KochZg* A2v; *KwiatKsiąż* O2v; Neuter, Ani ten áni ów/ żaden ze dwu. *Mącz* 246b, 7b, 74d, 84c, 91b [2 r.], 106b (36); *OrzQuin* Ov, X; bo tym łpołobem byliby pewnie dwa *IEHOVA* áłbo trzey *SarnUzn* D2, C6, D8v [3 r.], E5, E6v, E8v (13); *SienLek* 27v, 55, 55v, 56v, 63v (17); *LeopPrzep* C2; Wyznáwácze prawdy páńłkiey pod liczbą dwu proro. *RejAp* Ff3, 120, 188v; *GórnDworz* D4, D4v, Mv, M2v, N5 (15); dwa tákowé *Actus*, czynią *Iugerum* *GrzepGeom* N, D2, D2v [3 r.], F, M4, Nv (22); *HistRzym* 36, 49v [3 r.], 94, 130v; *RejPos* 13, 20v, 41v, 78, 112 (12); *BiałKat* 348v; *KwiatOpis* C3; *GrzegŚm* 36; *HistLan* A2v; *KuczbKat* 230; *RejZwierc* 9v, 32, 38v, 53, 54v (19); *BielSpr* 9, 15v, 18, 22v, 23 (14); *WujJud* 161, 194, 194v, 225v; *WujJudConf* 193v, 220; *BudBib* 1.Reg 18/21, I 202v *margin*, 4.Esdr 11/24, 28; *MycPrz* II C3, D; *Strum* B2v, G4, H3v, 13, 14 (11); *BudNT przedm* b2, b4 [2 r.], *Matth* 5/41, *Luc* 12/52 [2 r.], *Ioann* 1/40, 20/4, *Eph* 2/15; *StryjWjaz* B2; iżby nie było iedno ciáło Chriłtułowo duchowne/ ále dwie *CzechRozm* 77v, 4, 12v, 29v [2 r.], 36v, 38 (35); *PaprzPan* B, Yv; *ModrzBaz* 28v, 37, 43v, 65v, 70v [2 r.] (13); *SkarJedn* A7v, 37, 57, 110, 160, 283, 290, 296; *KochOdpr* C; *Oczko* 20v, 21 v [2 r.], 24, 26, 27v [2 r.], 28, 39 [2 r.]; *SkarŻyw* 16, 21, 29, 76, 206 (15); *MWilkHist* B4, K3v; yłzyem przyął

do łzyebye wyny Pánfky 50 m przełze dwu *ZapKości* 1584/48v, 1580/4, 8, 1582/29; *StryjKron* 250; *CzechEp* 29 [2 r.], 75 [2 r.], 76 [2 r.], 115, 117 (27); *NiemObr* 47 [2 r.], 138, 178; *KochFr* 71; *KochPhaen* 12, 18 [2 r.]; *KochMRot* A4; *KochSz* A2v, B2v; *ReszPrz* 57; *ReszHoz* 119; *ReszList* 169, 174; *WerKaz* 286; *BielSjem* 19, 36; *KochPam* 86; *PudłFr* 14, 56; *ArtKanc* A10; *BielRozm* 4 źp; á ozwáli fię dway. Q. *Trebellius* polnego woyská człowiek/ á *Digitus* woyská Morłkiego żołnierz *GórnRozm* G4, Av, A3v, C4v, D, D3v (12); *Paprup* C2v, Gv, L3v; *ActReg* 84, 117, 118, 156; *Calep* 223a, 318a, [344]a, 549b [2 r.], 672a; *GostGosp* 1, 4, 20, 40, 74 (15); *GostGospSieb* +2v; *KochAp* 8; *LatHar* [+ +6]v, 189 [2 r.], 244, 303, 650, 698; *WujNT przedm* 26, 29, 32, *Matth* 18/16 [2 r.], 20 (36); predielięnie międy dwiemá łf musi byd na kłftallt virgvllki *JanNKarGórn* Hv, Hv [2 r.]; *SarnStat* 31, 33, 86, 99, 146 (47); *KmitaSpit* B3v; *SkarKaz* 119a, 207a, 209a, 242b, 387a, 486b, 607b, 61 1b; *GostCast* 36; *PaxLiz* E4; Nie łtworzył dwuch áni trzech *SkarKazSej* 690a, 675b, 690a [3 r.], 691a, 697b; *KlonWor* 37; *ZbylPrzyg* B.

~ W konstrukcji przyimkowej: z + G pl (60): *MetrKor* 34/134, 40/814; *OpecŻyw* 167; *BielŻyw* 90; yzełmi chcieli yednego abo dwv skomysarzow poflacz kniemv *LibLeg* 11/77, 6/115v; dway zonych krzełczyanow myeli gadky zyednym Zidem o wyerze *LibMal* 1554/190, 1547/128v, 1550/151v, 1551/162v; *HistAl* E7, M3; *MurzNT Mar* 11/1, *Luc* 19/29, *Ioann* 1/35; A gdy to/ i/ trafi się miedzy dwiemá zwokalifzów przereczonych *MurzOrt* B2; *Leop* 4.*Esdr* 12/20, *Matth* 18/19; *BibRadz Ier* 3/14, 4.*Esdr* 12/20, *Mar* 11/1, *Act* 19/22, 23/23; *OrzRozm* R3v; *BielKron* 64v, 101v, 215, 415, 427v, 450; s czwiczeń y z nauk ludzkich/ dwie nazaczniefze łą *KwiatKsiqz* F2v; *RejPos* 8, 110v, 274; *BiałKat* 236; *BudNT Mar* 16/12, *Luc* 19/29; *CzechRozm* 89; *SkarŻyw* 75; Potym zásię dwiemá s nich/ chodzącym w drodze [*duobus ex his ambulanti*bus *Vulg Mar* 16/12]/ widzian iest *MWilKHist* 13; *CzechEp* 253; *LatHar* 705; *WujNT przedm* 39, *Matth* 11/2, 18/19, *Mar* 11/1, 14/13 (13); *SarnStat* 39, 146, 199, 361, 1145. ~

W tytule utworu M. Bielskiego: »Rozmowa (a. przedmowa) (nowych prorokow) dwu baranu (a. baranow) o jednej głowie« (4): Rozmowá nowych Prorokow/ dwu Báránow o iedney głowie/ łtárych obywatelov Krákovłkich/ o przemienności niniefzogo wieku náprzećiw łtáremu/ w porządkách/ w obyczáiach/ y w łprávách ludzkich. *BielRozm* 1, 2, 3, 4 źp.

Przysłowia: dwiemá y łam Herkules nie zdoła. *KochPam* 86.

Prius duo Echini amicitiam ineant. Aliud Proverbium, Pierwey się dwa yeżowie łtowárzifzą. *Mqcz* 99b.

A łtobą zawłdy klopoty By wiednim worze dwa koty. *RejKup* g4; Dwu kotu w ieden wór zle ładzác. *KochAp* 6.

Was rzekomo [*waszy bożkowie*] bronyą/ A day łám dwye ná łęć/ yáko Stáńczyk mowi. *KromRozm I* A3v, E; *RejZwierz* 102v; A chociay to iáwnie á iáłnie ludzie widzą/ záłłoniwłzy przedfię pśiną oczy/ day dwie ná łęć. *RejZwierz* 38v [ogólem 4r.].

RejJóz E2v; Iż kto czo ná fię czuie/ gdzie dwa mowią pilnie vpátruie. *RejZwierz* 96.

bo záwłdy więcey mogá dwa niżli ieden. *RejZwierz* 26; Dwie więcey niż iedná/ cztery niż dwie ręce zrobią. *GostGosp* 40, 40.

źle bywa gdzye dwa pánowie rządzą. *BielKron* 125.

bibl. MurzNT Matth 6/24; Goski A13; SarnUzn Dv; RejPos 74v, 216v, 217v, 240, 264; Gdyż wedle Chrystuśá Páná żaden dwiemá pánom służyć nie może [*nemo potest duobus dominis servire* Matth 6/24]: ábo gdy więcey słuha Papieżá niż Chrystuśá. CzechEp 91, 33, 121, 241; WujNT 23, Matth 6/24, s. 27, 260, Luc 16/13, Bbbbbb4v [ogółem 18 r.].

Ieden á dwa y trzy wiele/ Niechay będą przyyáciele KochMRot A4.

Swiętaśz to/ gdy dwie ręce pomagáią tobie. WyprPl B.

bo ftára przypowieść: Stáry á szalony iuż dwa rázy młod bywa. RejZwierc [121]v.

Dwie rzeczy sá radzie na przekazie, vkwapienie á gniew. BielŻyw 16.

Dwie tedy rzeczy człowieká szláchćią/ obyczáie/ á rozum KochCn B3.

miedzy dwiemá rzeczámí złemi/ mniej złá obráli. GórnRozm E2v.

PRzy iednym sćzęćciu dwie szkodzie bóg dáie KochFr 35.

Frálowny dwie sobie szkodzie czyni z iedney. RejZwierc B; Frálowny dwie szkodzie ćirpi. RejZwierc 85v marg, 85v [2 r.], 152, 224v, 230, Aaa3v [ogółem 8 r.]. Cf »dwie szkodzie (u)czynić«.

co póspolićie o dobrych vczynkách Polacy mowią: lepśza iedná świecká przed sobją niżli dwie zá sobją. LatHar 650.

Trudnei [!] iednemu niz dwima. RejKup d4; Lepśša tedy iesth być dwiemá sponem/ niż iednemu Leop Eccli 4/9; BielKron 80.

iż niepożyteczno dwiemá trzodom álbó ftádom mieć iednego páłterzá StryjKron 451.

Y dla tego dwie vszy/ ieden ięzyk dano/ Iżeby mniej mowiono/ á więcey słucho. RejZwierc 133v.

Dwa sporni wilcy o się sie nie kuszá/ Owieczki nędzne ty wełnę dáć muśzą. RejZwierc 228v.

Więc kiedy sie dwa zeydą to wnet wnidą w rádę RejWiz 57.

rychley sie dwa zgodzą/ niż trzy GórnDworz M2v.

Fraza: bibl. »będą dwa w jednym ćiele, jako ciało jedno; są iedno ciało a dwie duszy« [szyk zmienny] (4 : 1; 1): gdiz [mąż i żona] sá iedno ciało á dwie duśzy. SeklKat Kv; A przetoż opuści człowiek oycá swego y mátkę/ á będzie sie dzierżał żony swoiey/ y będą dwa w iednym ćiele [et erunt duo in carne una]. Leop Mar 10/8; BibRadz Gen 4/19; Iż ći dwa będą iáko ciało iedno. RejPos 42; WerKaz 286; WujNT 1.Cor 6/16.

Zwroty: »(z jednej szkody) dwie szkodzie ćirpieć, działać, mieć, (u)czynić« [szyk zmienny] (1 : 1 : 1 : 2): A ziedney sćkody dwie mamy Iż was y bogá gniewamy RejRozpr C2; RejKup t2v; BielKom F7v; Prziymá zá to kęś ludzi/ dwie szkodzie działaía/ Y pieniądze y ludzie czásem vtracáią. RejZwierc 245, 57.

»obierać sobie ze dwu jedno« [szyk zmienny] (2): obieray sobie ze dwu iedno: ábo ná ták zacnym Syná mego małżeństwie przestań: ábo [...] ná słuźbę boginiey Wefty [...] oddána być maśz. SkarŻyw 68, 69.

praw. »podnieść, położyć dwa palca (wzgórę, ku słońcu)« [na znak przysięgi] [szyk zmienny] (3 : 1): Wszyfcy iedną przyśyęgá/ podniowśzy dwa pálca ku Słońcu GroicPorz b4v; Może dwa pálcá położyć? może. GroicPorz z4, ov, x3.

»jednego za dwu położyć [= *ocenić, ważyć*]« (1): lecz tego iednego/ Może za dwu położyć/ bá y za trzeciego. *RejZwierz* 57v.

praw. »spuścić dwa palca na doł« [*na znak wyroku skazującego*] (1): Zátym Woyt s Przyfyżniki powftawfzy y podniowfzy káždy práwá rękę/ á fpułciwfzy dwa pálcá ná doł/ fkaże go na vpad *GroicPorz* n2.

»sta(ną)ć [*komu*], zdać się za dwu [*jakich*]« (2 : 1): Bo się [*liszka*] byłá ták otkáá/ Iż fie za dwie innych zdáá. *BierEz* 12; *RejZwierz* 72; Wierz mi y ten Kowálki [...] Stoi nám za tákich dwu *PaprPan* Z3.

Wyrażenia: »jeden z(e) dwu« [*alternatywne*] [*szyk 17 : 7*] (24): *OpecŻyw* 124; zabijeli iednego znáiu dwu/ á by zárázem z drugim czynił *BielKron* 242v; Alter. Yeden ze dwu *Mącz* 7a; *GórnDworz* L5, O4, Q4, Q5; *GrzepGeom* Hv; *HistRzym* 14; *BudNT Ioann* 1/40; *CzechRozm* 42v; *ModrzBaz* 64v; *CzechEp* 216; *Calep* 56b; *Phil* E3; *OrzJan* 78; *LatHar* 190; Ty Pánie [...] okaż z tych dwu iednego [*ex his duobus unum*] ktoregoś obrał *WujNT Act* 1/24, *Ioann* 1/40; *SarnStat* 318 [*idem*] 944; *CiekPotr* 79. Cf »obierać sobie ze dwu jedno«.

»jedna dusza we dwu cielech« (2): Czo fą przyaciele, rzekł, iedna dúfza we dwu cielech przebywaiąc. *BielŻyw* 89; Pozdrawiam cię paro błogosłáwiona iedná dúfzo we dwu ciááach/ Pietrze y Páwle *SkarŻyw* 595.

teol. »dwie naturze, osobie, personie, formie (Krystusa, w Chrystusie *itp.*) (31 : 3 : 3 : 1): Iedenći ieft Kriftus iedná perfoná iego/ ále dwie formie álbo dwoiáki ftan iego. *SarnUzn* F4v, E5; *GrzegŚm* A3; *WujJud* 45; *WujJudConf* 254v; *CzechRozm* 20v, 57; [*Nestoriusz*] dwie perfonie w Chriřtufie kładąc/ á inego z Oycá bez wieku á innego z mátki docześnie być mienił. *SkarJedn* 315, 305 [2 r.], 315 [2 r.], 316; O dwu rozdzielnych nátuurách w Chryřtufie Bořkiey y ludzkiey *SkarŻyw* 320, 318 [2 r.], 320, 337, 358, 393; *CzechEp* 77, 147 [2 r.], 247 [2 r.], 320, 321, 348; *NiemObr* 116, 138, 139 [2 r.], 140, 163 [2 r.]; *LatHar* 262; *SkarKaz* 515b, Oooo2a.

teol. »dwie osobie (sakramentu)« [*w tym: pod(e) dwiema osoboma* (42)] (44): *SeklWyzn* a3, Ev; *KromRozm I* 12; A tze muřz tedy profytym ludziom zupełney řwiátořci niedawacie/ to ieft pod dwiema ofobomá *KrowObr* 201, 200 [2 r.], 200v [4 r.], 204, 204v [5 r.], 205v [4 r.] (30); *BielKron* 166v, 189, 201v, 211v, 232v, 283, 326v, 327; O wżywaniu dwu ofob Sákrámentu. *ReszPrz* 59, 59; *LatHar* 189.

»dwa przykazania (o miłości)« (3): *SeklKat* X; á ná dwu przykazániach o miłości [*In his duobus mandatis Matth 22/40*] záwiřł wřzytek zakon y prorocy *WujNT* 790, Ccccc4v.

peryfr. »tram położony obiema końcy na dwu sochach« = *szubienica* (1): Nie może bydź cnotliwy ten, kogo od źemie Podniofá ku niebiofom. bywa to ná trámie Położonym obiema końcy ná dwu fochách. *CiekPotr* 72.

bibl. »dwie tablicy (kamienne, przymierza, dziesięciora przykazania bożego)« (26): *SeklKat* G4v; *Leop Deut* 5/22; *BibRadz Deut* 9/10, 11, 15, 17, I 353v; [*Mojżesz*] vkazał dwie tablicy dzyefięciorá przykazánia boże⁸⁰ *BielKron* 35, 34v, 35 [2 r.], 43v, 119; *RejPos* 141; *WujJud* 74; *WujJudConf* 74; *BudBib Ex* 34/1, 4 [2 r.]; *CzechRozm* 89, 174v; wziął [*Mojżesz*] im od Bogá nápiřané [!] dziesięcioro przykazanie Bořkie/ ná dwu tablicách kamiennych *SkarŻyw* 481, 491; *ArtKanc* M2v; *SkarKazSej* 678a, 697b.

»dwa wiersza, rymy« = *dwuwiersz; distichon, distichum Mącz* (2 : 1): *Distichon, Dwá wierfzá/ Dwá rymy. Mącz* 90d, 415b.

mat. Wyrażenie ułamkowe: dwie czwarte części (1): *Haeres ex besse, Ná którego dwie czwarte części przypadáya. Mącz* 152c.

Zestawienia: »dwa a dwa« = *dwójkami, po dwa; bini Mącz, Calep, Cn* (27): *UstPraw* A3v [2 r.]; *Mącz* 25b, 6Ia, 225d, 226a, 230c; *Figurá* co iá zowá *Romboides*, która dwie á dwie łtronie náprzećiwko łobie ma równé *GrzepGeom* F4, D2, D2v [2 r.], E2 [2 r.], F2, F4 (16); *gdy Pan Chrifus dwu á dwu Zwolennikow połał przed łobá [et coepit eos mittere binos Vulg Mar 6/7] WujJud* 161; *KochPhaen* 12, 18; *Calep* 131b.

»dwa razy« = *bis Cn* [*w tym: (nie)raz (albo, i, ani) dwa* (26)] (73): *March*¹ A3v; *PatKaz II* 61; *Mogá* też być [*piłulki*] *po łiedmi dwa razy w tydzień brane. FalZioł* V 73v, I 86c, II 16a, 17d, III 2c, d (24); *LibLeg* 10/58v, 92; *ze dwarazi the tho pyenyadze brall. LibMal* 1544/84, 1546/122v, 1547/132, 1554/186v; *GroicPorz* y; *UstPraw* 14; *BielKron* 9v, 65v, 276v, 302v, 304 (9); *Periuriis delibutus, Krziwoprzyłieftwy opętany/ to yeft nie ras áni dwa krzywo przyfygł. Mącz* 80d, 228d, 381b, 402d; *SarnUzn C; SienLek* 176v; *RejPos* 328; *BielSat* Nv; *RejZwierc* [121]v; *BielSpr* 4v, 73v; *MycPrz* II D; *Strum* K4v; *PaprPan* B; *Oczko* 21, 24, 24v; *ReszHoz* 119; *BielSjem* 36; *ActReg* 101; *Calep* 130b, 141b, 237a, 319a; *GostGosp* 34; *WujNT* 748; *A Gdzieby łie tráfilá róznóć/ álbo też paritas votorum, máia raz/ dwa/ trzy znowu per votá puścić/ y przy téy łtronie konkluzya zostáwáć ma/ która zá łobá dowodów práwnych więcéy będzie miałá: á potym maior pars konkludowáć ma. SarnStat* 47, 703, 854, 868.

W funkcji zestawień liczebnikowych (2):

»dwa dziesiątki« = *dwadzieścia* (1): *Item powyada yłz dwa dzyełfyathky popyelicz [...] panu łwemu vkradla LibMal* 1548/148.

»dwa soroki« = *osiemdziesiąt* (1): *Ná odpráwie/ dano im [...] dwa Soroki Soboli BielKron* 435.

W przen (7) :

Zwroty: »mieć dwie łowie« [*w trybie warunkowym*] = *być niezwykle mądrym, przebiegłym* (1): *Tego [Ulisesa] ty nie ofzukałz/ byś miałá dwie łowie. GórnTroas* 42.

»mówić miedzy nama dwiema [= *poufnie*]« (1): *ále byś też y łzkáłowáć ie [nasze prawa] w czym chciał [...] tedy łię to mówi/ miedzy namá dwiema/ ia tego co łię do tąd mówiło/ [...] z tego mieyfca nie wyniołz. GórnRozm* E.

bibl. »dwiema drogami chodzący, idący; ktory dwiema drogami chodzi« = *dwulicowy* (1 : 1; 1): *March*³ V8; *Biedałz [...] grzełznikowi dwiema drogami idáćemu [peccatori ingredienti duas semitas]. BibRadz Eceli* 2/13; *SkarKazSej* 662a.

peryfr. »ośli ktorzy na dwu nogu chodzą« = *ludzie głupi* (1): *Ofliceć go [ośla] omyłiły/ Ktore mu ná myłli były. Tymżeć łie też ofli łzkodzá/ ktorzy ná dwu nogu chodzą BierEz* Q3.

Wyrażenie przyimkowe: »na dwa palca« = *trochę, nieznacznie* (1): *V nas każdego zufalcza Bi nad czię bil na dwa palca Ktori iedno łplochá głowá To każdego kotem zowá RejRozm* 393.

Zestawienia liczebnikowe (254) [w tym: w składni zgody z przedmiotem liczonym, wyrażonym w du (133), w pl (29), w du a. pl (6), w sg (1); w składni rzędu z przedmiotem liczonym, wyrażonym w G pl (6); w składni zgody a. rzędu (1)]:

Spójnik „i” łączy dwa ostatnie człony (113):

dziesiątki i jednostki (83): ZapWar 1513 nr 2125, 1514 nr 2121, 1529 nr 2387, 1543 nr 2622, 1544 nr 2586, 1550 nr 2671; a tako czterdziefzyczy y ze dwv pokolenya [wyszła Maryja] PatKaz III 108; Murm 200; Mymer¹ 42v; LibLeg 11/140v; HistAl N4v; KromRozm II G8v, H8v, Iv; A Darius Krol Medfki wítał ná kroleftwo/ máiąc fześdziefiat lat y dwie [annos natus sexaginta duos]. Leop Dan 5/31, 2.Par 26/3, 2.Esdr 6/15, 7/28, 33, Apoc 13/5; WyprKr 107; Tákze Reu gdy był we trzechdziefiat y we dwu lećiech [triginta duobus annis]/ vrodził mu fię Sarug. BibRadz Gen 11/20, Ios 19/30, Iudic 10/3, 4.Reg 10/14, 15/2, 21/19; tylko dzyewki niewinne zoftáwili/ ktorych było w liczbie trzydzyeści y dwa tyfięcy. BielKron 43; s ktorych [żon] miał fynow dwádzyeściá y dwu BielKron 83v, 34, 49, 50 [2 r.], 51 [2 r.], 60v (18); SienLek 29 [2 r.]; RejAp 90v, 107v; Czworá ośm/ vczyni trzydzyeści y dwa. GrzepGeom F2y, F2v [2 r.], H4 [2 r.], I [2 r.]; RejPos 67; WujJud 155v; BudBib 3.Esdr 8/66; HistHel C4v; Strum D2v, D3v, F2v; CzechRozm 139v, 141v; SkarŻyw 293, 583; ktora [Albina] z trzydzyeściá y dwiemá Sioftr fwoich/ [...] do Angliey Morzem przyzeglowáły StryjKron 61, 410; Calep 359a; GostGosp 126; moc niezliczoná bydłá (to ieft/ fto y dwádzyeściá tyśięcy owiec/ á dwádzyeściá tyśięcy y dwa wołow) ná cześć Pánu Bogu zárezano [bovum viginti duo millia et ovium centum viginti millia Vulg 3.Reg 8/63] LatHar 215, [537]; WujNT 103, Luc 10/1, 17, Apoc 11/2, 13/5, s. 864; SarnStat 275, 279, 280, 976.

setki i jednostki (2): CzechRozm 139; A ci tám przednieyfzy Patrefowie stem y dwiemá lat, á drudzy więcey czás ten vprzedzili CzechEp [405].

(ew. tysiące) setki, dziesiątki i jednostki (19): Leop 2.Esdr 7/8, 9, 10, 17, 31, 11/12, 13, 19; BibRadz Gen 3/18, 5/20, 26, 28, 1.Esdr 2/60, 2.Esdr 7/8; á zebráli okrętow wżytkich dwánałcie fět y dwa BielKron 56; BielSpr 12; SkarŻyw 62; Roku ktorego pisać będą Tyśiác PięćSeth Ośmdziefiat y dwie ZapKościér 1581/23v; WerGośc 263.

jednostki i dziesiątki (9): Ale y iemu porázil Dawid dwa y dwádzyeściá tyfięcy [viginti duo millia] mężow. Leop 1.Par 18/5, 2.Par 7/5, 13/21; Mącz 259b, 270d; á po dwu y czterdzyeści lat/ [...] iuz zwykli ludzie/ s sił przedtym zebráných/ fchodźić LeovPrzep Iv; BudBib Gen 11/20; SkarKaz) (2, 606b.

Spójnik „i” łączy więcej niż dwa człony (14): Item tho wfcithko szrebro, y tą zaponá ieft wfiedmi feth zlothich y wołmydziefsyanth zlotich y wedwu zlotich MetrKor 62/171v; á wybrawfzy fto y fiełdziefiat tyfiác y dwa tyfiácá Ricerzow/ [...] poczęli iechác przez wielkie palenie flońcá. HistAl H4; Then ieft rod fynow Efráimowych: kthorych wobec było trzydzyeści y dwa tyfiące/ y pięćfeth [triginta duo millia quingenti]. Leop Num 26/37, Num 1/35, 38; BibRadz Num 1/35, 26/34, 37; BielKron 39 [2 r.], 39v; BudBib Num 26/14, 33, 36.

Spójnik „a” łączy dwa ostatnie człony (3):

jednostki a dziesiątki (3): MurzHist R; We dwu á trzydzieści lath [*triginta duorum annorum*] począł Iorám Krolować nad ludem Iudłkim Leop 2.Par 21/5; ktorzy [*pogani*] miałto fwięte podepczą przez dwa a czterdzieści mielięcy [*mensibus quadraginta duobus Vulg Apoc 11/2*] RejAp 89v.

Zestawienia bezspójnikowe (8):

dziesiątki, jednostki (8): BielKron 431v; iákoby dłuza tu była po obu dwu ftronách ná dwu ná dwudzieftu łokci GrzepGeom I; Y daná mu władza czynić bitwy mieięcy czterdzieści dwa [*menses quadraginta duos*]. BudNT Apoc 13/5, 11/2; SkarŻyw 461; y z dwudzieftą dwiemá Bráciey poległ zábity. StryjKron 308; OrzJan 117; SarnStat 279.

»dwa tysiąca (*a. tysiące, a. tysiąc*)« (116): thedi placzi o de dwu thifzianczv poltora gr MetrKor 57/118v, 59/279v; LibLeg 10/58v, 97, 11/64, 68v, 85, 89v; HistAl D3; MurzHist D2; KromRozm II g4v; Leop Ios 7/3, 3.Reg 7/26, 1.Par 5/21, 2.Mach 8/10, 3.Mach 3/21; BibRadz Is 36/8, Act 1/12; [*Antenor*] z dwiemá tylięcy ludzi/ puścił fie wodą ná zachod fłońcá BielKron 61; poległo też w ten czás Turkow dwa tylięca BielKron 248v, A6v [3 r.], 46v, 48, 89v, 133 (34); Mącz 221c, 272a; SarnUzn C6v; kthory powiedział o tych oštátecznych dwu tyśiącach lat/ tymi fłowy LeouPrzep H3, Hv [6 r.], H2, H3; HistRzym 16 [2 r.]; BielSpr 52 [2 r.]; BudBib 1.Reg 13/2, 1.Mach 12/47; BudNT Mar 5/13; StryjWjaz B, B3; CzechRozm 87, 89v, 165v [3 r.], 168; Wfzytkich dwa tylięc zbili ná plácu Krzyżakow StryjKron 642, 165, 309, 320, 592, 607, 752, 772 [2 r.]; názáiutrz zaráz tylięc y dwa tylięcá złotych w fzpítálney fkrzyncce [...] ználázly fie ReszHoz 124; ReszList 160; GórnRozm E3v; PaprUp L2; ActReg 64; WujNT Mar 5/13; SarnStat 26, 450, 1209 [2 r.]; KmitaSpit C2v; VotSzl E3 [2 r.].

~ Spójnik „i” łączy dwa ostatnie człony (15):

»dwa tysiące« i setki (9): Leop 2.Par 26/12, 3.Esdr 2/13 [2 r.], 2.Mach 12/20; odkupił [...] Goftynim dwiemá tylięcy y trzemi fty. BielKron 405v; dwa tyśiácá y siedm feth Morgów/ vczynią dziewięćdziesiąt Włók GrzepGeom Kv, Kv; BudBib 1.Par 26/32, 2.Mach 12/20.

»dwa tysiące«, setki, dziesiątki i jednostki (*ew. bez setek*) (5): fynow Iozue y Ioábowych: dwa tylięcá/ ośmfet/ y ośmnaście [*duo millia octingenti decem et octo*]. Leop 2.Esdr 7/11; Synow Beguái: dwa tylięce/ fześćdziesiąt y siedm [*duo millia sexaginta septem*] Leop 2.Esdr 7/19, 2.Esdr 7/8, 17; BibRadz 2.Esdr 7/8.

Rzeczownik „tysiąc” powtarza się po dziesiątkach i jednostkach tysięcy (1): A wfzytkiego zgromádenia połpołu było czterdzieści thylięcy dwa tylięcá trzy fta y siedmdziesiąt [*quater decem millia, duo millia trecenti sexaginta*]. BibRadz 1.Esdr 2/64. ~

Wyrażenie: »siedmdziesiąt i dwa uczniowie« (8): iż ini byli ápoftołowye/ ktorych myeyfcá bífkupi/ ini fyedmdzyefyát y dwa vczynowye/ ktorych myeyfcá kápłani dzyerzą KromRozm III H8v, G8v, Iv; WujJud 155v; LatHar [537]; WujNT Luc 10/1, 17; SkarKaz 606b.

mat. Wyrażenie ułamkowe (2): á naydziefz fummę wfzytkiego $50 \frac{2}{7}$ – pięćdziesiąt łokiet Kwádratowych/ y dwie siódme części łokciá Kwádratowého. GrzepGeom I2, I2v.

Cf **DWADZIESTNY, DWADZIEŚCIA, DWAFUNTOWY, DWAKROĆ, DWAKROTNO, DWAKROTNY, DWANASTNY, DWANASTY, DWANAŚCIE, DWIELISTEC, DWIELISTNIK, DWIEROLEK, DWIEŚCIE, [DWOBARWNY], [DWOBOŻNIK], DWOCZELNY, DWOCZĘSTNY, DWODROŻE, [DWOGŁOŚNIK],**

[DWOGLÓWY], DWOKOLE, DWOKSIĘŻYCZNY, DWOKSTAŁTNY, DWOŁOTNY, DWOMIESIĘCZNY, DWONOGI, DWOPIENIĘŻNY, DWOPOŻYTNY, [DWORĄŻNY], DWORYNKOWY, [DWOSŁOWNY], [DWOSPRZĘŻNY], DWOUSTY, DWUDŁONNY, DWUDZIENNY, DWUDZIESTY, DWUGARNCOWY, DWUGĘBY, DWUGRODNY, DWUGROSZOWY, DWUJĘZYCZNY, DWUKŁYKTY, [DWUKOLNY], DWULETNI, DWULISTNY, DWUŁOKIETNY, DWUŁOKTOWY, DWUNIEDZIELNY, [DWUNITNY], [DWUNOŻNY], DWUPALCOWY, DWUPIĘDZISTY, DWUPIĘTRY, DWUROCZNY, DWUROGACZ, DWUROGATY, DWUROGI, DWURZĘDNY, DWUSETNY, DWUSKRZYDLASTY, DWUSKRZYDŁY, DWUSTOPNY, DWUSTY, DWUWIERZCHNI, DWUWYKŁADNY, [DWUZYGLÓWY], OBADWA

BC